

Tractatus de signativis dictionibus

Sten Ebbesen

Ms Cambridge, Gonville & Caius 434/434, is a parchment ms from the first half of the 14th century, ff. I + 24 + I'; ff. 1- 18 measure mm. 202 x 134, ff. 19-24 only mm 190x128, but the two parts of the ms belong together; presumably the scribe just ran out of the right size of parchment. Modern binding (19th c.).¹ Contents:²

1-6 Gualterus Burlaeus, *De consequentiis* (ed. N.J. Green-Pedersen, Franciscan Studies 40, 1980)

6v Gualterus Burlaeus, *De exclusivis* (fragmentary; ed. L.M. de Rijk, Vivarium 23, 1985)

7-10 Gualterus Burlaeus, *De obligationibus* (fragmentary; ed. R.Green, Université Catholique de Louvain thesis, 1963)

10v-12v <Thomas Bradwardine>, *Insolubilia*

13-19 Gualterus Burlaeus, *De suppositionibus* (ed. S. Brown, Franciscan Studies 32, 1972)

19-21 Guillelmus de Heytesbury, *De significationibus propositionum multiplicum*

21v-22v Anonymus, *De signativis dictionibus* (edition below)

23r vac.

23vA-24vB Anon., *Obligationes*

24vB Anonymus, *Sophisma 'Homo est species'* (fragment; edition below).

The manuscript was surely produced in England, and all identifiable items in it were composed by Englishmen of the early decades of the 14th c. The fragmentary sophisma on 24vB is in different ink from the preceding text, and possibly by a different hand. The same or a similar hand added "Henricus deingn^a [or: deinga^a]" underneath the sophisma. The

1. The description of the ms is based on my own observations from 1993. See also M.R. James, *A Descriptive Catalogue of the Manuscripts in the Library of Gonville and Caius College*, vol. 2, Cambridge University Press, 1908, at p. 504. I wish to express my thanks to the staff of the G&C College library, and to Ass. Librarian A. Sproston in particular, for their combination of efficiency and kindness that made it a pleasure to work in the library in 1993 and 1994.

2. Cf. J. Pinborg, 'Walter Burley on Exclusives', in H.A.G. Braakhuis & al. (eds.), *English Logic and Semantics, Artistarium Supplementa I, Ingenium : Nijmegen*, pp. 305-329; at p. 306.

treatise *De signativis dictionibus* was written by the same scribe as the preceding logical works.

Whereas the fragmentary sophisma is of no great interest, *De signativis dictionibus* is so. The work is probably a 14th-century product, though it just might be as old as the 13th c. The main bulk of the text is constituted by eleven sophismata, in the eleventh of which it breaks off. Unless another manuscript be found, there is no way to tell how long the complete work was – or was to be.

The *incipit*, "Nulla est affirmatio vera in qua universale universaliter sumptum praedicatur", is a quotation from Aristotle's *Peri hermeneias*, which, remarkably, is also the opening of the famous 13th-century *Abstractiones* by Richard, "Magister Abstractionum". In both cases the quotation is followed by some relevant comments. In the *Abstractiones* all of this is is the prelude to a discussion of the sophisma 'Omnis homo est omnis homo'; the sophisma is also discussed in *De signativis dictionibus*, but only after a section on other matters which breaks the coherence of the text. This, I submit, shows the derivative character of *De signativis dictionibus* in relation to Richard's *Abstractiones* and puts it in the same category as a collection of sophismata in ms Oxford, Digby 2: 123r-140v (which has borrowed Richard's incipit) and one in ms London, BL, Royal 12.F.xix: 112vA-115rB¹ (which has likewise borrowed Richard's incipit). In the Royal ms the sophismata form part of a complex of texts similar to that of the Cambridge ms; its companions are Burley's *De consequentiis*, *de exclusivis*, *de exceptivis*, *de suppositionibus*, *de insolubilibus*, *de obligationibus*, and other logical treatises of English origin.

Besides, all eleven sophismata treated by our author also occur in Richard's work and in the Digby text; ten of them reappear in the Royal text, and five in Burley's *De puritate artis logicae*, *Tractatus brevior* (one also in *Tractatus longior*). The following list tabulates the correspondences. The sophismata are listed in the order of our Cambridge text, the numbers in parentheses are each sophisma's serial number in Master Richard's *Abstractiones*², the Digby, and the Royal texts, and its page

1. For the Digby and the Royal "Abstractiones", see P.A. Streveler, A Comparative Analysis of the Treatment of Sophisms in MSS Digby 2 and Royal 12 of the Magister Abstractionum, in: S. Read (ed.), *Sophisms in Medieval Logic and Grammar*. Acts of the 9th European Symposium for Medieval Logic and Semantics, Kluwer: Dordrecht, 1993, pp. 45-63. Both the Digby and the Royal text will be included in M. Sirridge & P. Streveler's edition of Richard's *Abstractiones*.

2. Numbers according to the list in P. Streveler, 'A Comparative Analysis ...', pp. 154-5.

number in Boehner's edition¹ of Burley's *De puritate*:

1. OMNIS HOMO EST OMNIS HOMO. (A1, D1, R1, B252)
2. OMNIS HOMO EST UNUS SOLUS HOMO. (A3, D4, R3, B 253)
3. OMNIS HOMO EST TOTUM IN QUANTITATE. (A2, D2, R2)
4. OMNES APOSTOLI DEI SUNT DUODECIM. (A8, D5, R4, B 252)
5. OMNE ANIMAL FUT IN ARCA NOE. (A10, D7, R5, B253)
6. OMNIS PHOENIX EST. (A12, D9, R7)
7. OMNIS PROPOSITIO VEL EIUS CONTRADICTIONARIA EST VERA. (A18, D13, R18, B121&243)
8. TU ES QUI<D>LIBET VEL DIFFERS A QUOLIBET. (A20, D14, R8)
9. OMNE ANIMAL RATIONALE VEL IRRATIONALE EST SANUM. (A17, D12)
10. TU SCIS QUODLIBET VEL NIHIL. (A22, D17, R11)
11. OMNE VERUM ET DEUM ESSE DIFFERUNT. (A27, D22, R15)

Our text shares several arguments and solutions with one or more of the others (Richard, Digby, Royal and Burley); its closest relatives would seem to be the Royal and Digby texts, which in turn owe a considerable debt to Richard's *Abstractiones*. Some, but not all, points of contact between our text and Digby, Royal or Burley are pointed out in the footnotes to the edition below.

While the significance of the agreement between our text and the four other English works should not be exaggerated – after all we are dealing with standard sophismata that occur in many 13th- and 14th- century collections from both sides of the Channel, and standard sophismata tend to have standard proofs, disproofs and solutions – nevertheless it seems reasonable to conclude that the four short texts (Cambridge GC 434/434, Digby, Royal, Burley) reflect a specifically English teaching tradition of the late 13th and early 14th centuries, characterized by its use of Richard's *Abstractiones* as the standard work of reference on sophismata. In England Richard was indeed *Magister Abstractionum*, i.e. the author of the classic collection of sophismata, just as Peter Lombard was *Magister Sententiarum*, i.e. the author of the classic collection of opinions on matters of Christian dogma.

The Cambridge text's "intrusive" section between the initial quotation and the first sophisma provides explanations of the terms 'dictio signativa, sophisma, probatio, improbatio, solutio', lists the permissible ways of answering a sophisma – (1) "simpliciter verum", (2) "simpliciter falsum", (3) "in uno sensu verum, in altero falsum" –, and tells us that according as the respondent chooses (1), (2) or (3), he is obliged to refute the disproof,

1. Walter Burleigh, *De Putitate Artis Logicae, Tractatus Longior*. With a Revised Edition of the *Tractatus Brevior*. Ed. Ph. Boehner, Franciscan Institute Publications, Text Series 9. St Bonaventure 1955.

the proof, or both. Most of this is not really news, but it is at least unusual to find an actual statement of the rules of sophismatic debates. The term 'dictio signativa' ("quantifier") deserves a little attention. I do not think it occurs in the 13th c., when quantifiers are commonly called 'signa'; 'dictio signativa' seems to have been invented as a parallel to 'dictio exclusiva'. Our text can be read as if only universal quantifiers are "signative words", but I do not think that is the intended meaning.

The "intrusive" section starts with the following puzzling remarks:

In isto tractatu determinatur de signativis dictionibus, et sunt dictiones signativae universalia signa ut 'omnis' 'nullus' et similia.

In isto tractatu plura oportet scire.

Quare magis dicitur [determinatur *cod.*] ille tractatus in plurali numero quam in singulari? Propter multitudinem signativorum¹.

Apparently, we are told that the work in front of us is a *Tractatus de signativis dictionibus*, and that the reason for the plural ('signativis dictionibus') is that there are several such 'signativa'. But what is 'iste tractatus', "the treatise in front of us"? Is it the one contained in the Cambridge ms, or is it some work used as a basis for a course on syncategoremes and sophismata, such that the Cambridge text is related to the "tractatus" in a similar way as a *Sentences* commentary is related to Peter Lombard's *Sentences*? I think the second alternative is more attractive than the former,² but then I cannot identify the treatise referred to; it was hardly Richard's *Abstractiones* (unless that work also circulated under the name of *Tractatus de signativis dictionibus*), but at least its author had been influenced by Richard.

Ratio edendi.

In editing the text I have not preserved the manuscript's orthography, punctuation, or paragraphing. For the way I use critical parentheses and abbreviations, see p. 167, below. In the notes I further use 'Digbeianus' = ms Oxford, Bodleian, Digby 2; 'Regius' = ms London, BL, Royal 12.F.xix; and 'Burlaeus' = Burley's *De puritate artis logicae*, ed. Boehner 1955. I do not always preserve Boehner's punctuation.

1. At this point the ms actually offers 'sig^atū' with the raised 'a' directly over the 'g'. This just might be a corruption of 'syncategoreumatum' = 'syncategorematum', but a similar explanation is less probable in the case of 'signativis' and 'signativae' a little above, written 'sig^atifs' and 'sig^atffē', respectively (once again with the raised a's above the g's).
2. Notice that there is a reference to an auctor in Digby 2: 126r: "Postquam auctor determinavit de hoc signo 'omnis' secundum quod tenetur syncategorematice vel categorematice nunc determinandum est de hoc signo 'omnis' secundum quod tenetur collective et non divisive."

**I. Anonymi *Tractatus* – vel potius *Super Tractatum* –
de signativis dictionibus**

ex codice Cantabrigiensi, Collegii Gonville & Caii 434/434: 21vA–22vB

"<N>ulla est affirmatio vera in qua universale universaliter sumptum praedicatur."^a

Quae sic habet intelligi^b: Nulla est affirmatio vera et nulla propositio affirmativa vera in qua universale, i.e. terminus communis, universaliter sumptum, i.e. sumptum cum signo universali, praedicatur.

Contra illam regulam arguitur sic quia haec est una propositio affirmativa vera 'omnis sol est omnis sol' 'omnis luna est omnis luna' 'omnis phoenix est omnis phoenix', et tamen hic praedicatur terminus communis acceptus cum signo universali.

Ad hoc dicitur quod illa descriptio habet intelligi ubi terminus communis supponit pro multis suppositis in actu et non in potentia; sed hic supponit terminus communis pro multis suppositis in potentia.

In isto tractatu determinatur de signativis dictionibus, et sunt dictiones signativae universalis signa ut 'omnis' 'nullus' et similia.

In isto tractatu plura oportet scire.

Quare magis dicitur¹ ille tractatus in plurali numero quam in singulari? Propter multitudinem signativorum.²

Quid est probatio? Veritatis ostensio.

Quid est improbatio? Falsitatis ostensio.

Quid est sophisma?³ Propositio probata vel improbata argumento vel argumentis.

Solutio est rationis satisfactio.

Tribus modis oportet respondere ad sophisma. Aut quod est simpliciter verum; tunc respondendum ad improbationem. Aut quod est simpliciter

1. dicitur] determinatur C.

2. signativorum haesitans scripsi] sig(n)atii vel sig(a)tum C.

3. sophisma] sola C.

a. Arist. Int. 7.17a14–15.

b. Cf. Regium, 112vA: "Nulla est affirmatio in qua universale universaliter sumptum praedicatur, ut habetur ab Aristotele in primo Perihermenias. Haec auctoritas communiter glossatur sic: Nulla est propositio affirmativa vera in qua universale etc. §Contra: Probo quod ista glossa non valet quia haec est vera 'isti sunt omnes homines', demonstratis omnibus hominibus per hoc pronomen 'isti'; similiter haec est vera, 'omnis sol est omnis sol'; igitur aliqua est propositio affirmativa vera in qua universale universaliter sumptum praedicatur, cuius contradictorium est dictum in glossando regulam. §Dicitur quod ista regula est falsa de virtute sermonis, sed ita debet intelligi ubi praedicatur universale singularis numeri habens plura supposita actualiter existentia."

falsum; tunc respondendum ad probationem. Aut quod in uno sensu est verum et in alio falsum; tunc respondendum est utrique.

Et sciendum quod quando haec dictio 'omnis' cadit a parte subiecti, non est subiectum nec pars subiecti; sed quando cadit a parte praedicati, tunc est praedicatum vel¹ pars praedicati.

Quicquid autem² immediate adiungitur huic signo 'omnis' stat confuse et distributive, et omne determinatum dicit hoc aliquid.

Item, si una propositio singularis sit falsa, sua universalis erit falsa.

<1> OMNIS HOMO EST OMNIS HOMO.

Probatur^c inductive: Ille homo est ille homo, et ille homo est ille homo, et sic de singulis; igitur omnis homo est omnis homo.

Praeterea nulla propositio est verior quam illa in qua idem de se praedicatur; illa propositio est huiusmodi; igitur nulla propositio est verior ista.

Ad oppositum arguo sic: Sua contraria est vera et sua contradictoria est vera; igitur haec est falsa.

Ad sophisma dico quod est simpliciter falsum quia quaelibet singularis est falsa.^d

Ad argumentum. Quando dicit "ille homo est ille homo, et ille homo est ille homo, et sic de singulis" dico quod non sunt eius singulares, quia singularis debet habere idem praedicatum quale habet universale.

Ad aliam probationem dico quod non praedicatur idem de se, quia ille terminus 'homo' est subiectum et 'omnis homo' est praedicatum.

---

1. vel] et C.

2. autem] a(u)t P.

---

c. Cf. Burlaeum, p. 252: "Probatur sic. Iste homo est iste homo; ille homo est ille homo, et sic de singulis; igitur omnis homo est omnis homo. §Item, hic praedicatur idem de se, et per Boethium nulla est verior praedicatio illa, in qua idem praedicatur de se. §Improbatur sic. Sua contraria est vera, scilicet: 'Nullus homo est omnis homo', et sua contradictoria similiter, scilicet: 'Aliquis homo non est omnis homo'; igitur haec est falsa: 'Omnis homo est omnis homo'". Fere eadem in Abstractionibus Ricardi et in Digbeiano, 123r. In Regio, 112vA, sophisma eodem modo ac hic probatur, sed aliter improbat.

d. Cf. Regium, 112vA: "Et si quaeratur quae sunt singularia huius universalis 'omnis homo est omnis homo', dicendum quod ista 'iste homo est omnis homo, et iste homo est omnis homo et sic de singulis'; et quaelibet illarum singularium est falsa; oportet igitur quod universale sit falsum, et illud est sophisma, igitur oportet quod sophisma sit falsum."

<2> OMNIS HOMO EST UNUS SOLUS HOMO.

Probatur* sic inductive: Ille homo unus est unus solus homo et ille et sic de singulis; /21vB/ ergo omnis homo est unus solus homo.

Improbatur sic: Hic praedicatur oppositum de opposito; igitur sophisma falsum. Assumptum probatur:¹ 'omnis' ponitur² a parte subiecti et 'unus' a parte praedicati; sed 'omnis' significat pluralitatem et 'unus' singularitatem, et illa duo opponuntur; igitur hic praedicatur oppositum de opposito.

Ad sophisma dico quod uno modo est falsum, quia est una universalis in qua praedicatum removetur ab aliquibus contentis sub subiecto, quia 'homo' est nomen commune ad masculinum et feminam, sed praedicatum non dicitur de femellis, quia idem intelligo per hoc quod dico 'unus solus homo' sicut <per> hominem per se; sed 'homo' in masculino genere non dicitur de muliere, quia mulier tunc esset vir. Per illam viam multae singulares sunt falsae; igitur universalis est falsa.

Ad improbationem dico quod non praedicatur oppositum de opposito. Quando arguitur "omnis homo" <significat> pluralitatem et 'unus homo' singularitatem", negatur consequentia quia ly 'omnis' positum³ a parte subiecti nec est subiectum nec pars subiecti, igitur non praedicatur oppositum de opposito.

Ad probationem dico quod mulier⁴ est homo et tamen non est unus solus homo, et sic uno sensu verum, secundum quod 'omnis' ponitur⁵ in masculino genere; secundum quod ponitur⁶ in feminino genere, sic est falsum.

<3> OMNIS HOMO EST TOTUM IN QUANTITATE.

Probatur sic: Totum in quantitate est terminus communis acceptus cum signo universali et tale est hoc aggregatum 'omnis homo'; igitur omnis homo est totum in quantitate.

-
1. probatur] probatio C.
  2. ponitur] praedicatur C.
  3. positum] praedicatur C.
  4. mulier] multipliciter C.
  5. ponitur] prae(dicat)ur C.
  6. ponitur] prae(dicat)ur C.

---

e. Cf. Digbeianum, 125r: "Quod sic probatur: Iste homo est unus solus homo et ille et sic de singulis, igitur omnis homo est unus solus homo. §Improbatur sic: Hic praedicatur oppositum de opposito. +Probatio quod ubicumque+ hoc signum 'omnis' positum a parte subiecti significat divisionem et [quando] ille terminus 'unus' positus a parte praedicati significat indivisionem, et divisio et indivisio opponuntur."

Improbatur sic: Omnis homo est totum in quantitate, ergo aliquis homo est totum in quantitate; consequens falsum, ergo antecedens; et antecedens est sophisma, ergo sophisma falsum. Illa consequentia est bona quia ex omni universali sequitur sua particularis.

Ad sophisma dicitur quod est verum quia quaelibet singularis est vera, nam ille homo est totum in quantitate et ille et sic de singulis.

Ad improbationem dico quod consequentia est bona et antecedens est verum et consequens similiter.

Soleba[n]t autem dici^f ad utrumque sophisma praecedens quod est distinguendum secundum aequivocationem eo quod li 'omnis' potest accipi pro toto aggregato <vel pro ***>. Sed illa distinctio non valet quia eadem ratione quaelibet propositio universalis esset distinguenda <secundum> aequivocationem, quod est inconueniens.

<4> OMNES APOSTOLI DEI SUNT DUODECIM.

Probatur sic: Isti sunt XII, omnibus apostolis \dei/ demonstratis; isti sunt omnes apostoli dei; ergo omnes apostoli dei sunt duodecim. Consequentia patet quia medio existente /22rA/ hoc aliquid necesse est extrema coniungi secundum Philosophum primo <****>.

Improbatur: Omnes apostoli dei sunt XII, isti apostoli sunt dei (demonstratis Petro et Paulo), ergo isti sunt XII; conclusio falsa et non minor, ergo maior, et maior¹ est sophisma; ergo sophisma falsum.

Ad sophisma dico:^g Distinguendum est ex eo quod li 'omnes'² potest

---

1. maior et maior] minor et minor C.

2. omnes] omnis C.

---

f. Cf. Digbeianum, 123r-v, in solutione sophismatis 'Omnis homo est omnis homo': "Dico quod est distinguendum ex eo quod hoc signum 'omnis' potest dicere mihi quodlibet singulare huius termini 'homo' coniunctim vel divisim. Si dicat coniunctim, sic est singularis <et> vera et est sensus "Hoc totum 'omnis homo' **aggregatum** a suis singularibus est omnis homo". Si dicat mihi divisim, sic universalis et falsa; et tunc significat quod unus homo sit omnis homo." Praeterea videas Burlaeum, p. 252, ad 'Omnis homo est omnis homo': "Solutio. **Prima est multiplex secundum aequivocationem ex eo quod li 'omnis homo' a parte subiecti potest accipi pro toto aggregato** ex omnibus singularibus, et sic est singularis vera, et denotatur quod hoc totum 'omnis homo' est omnis homo, et hoc est verum. <Vel potest accipi ***>. Sub aliis verbis posset poni distinctio, sc. quod prima est multiplex ex eo quod li 'omnis homo' potest teneri collective, et sic est singularis et vera; vel distributive, et sic est universalis et falsa." Nota bene textum Burlaei et nostrum lacunâ eiusdem generis laborare (Burlaeum lacunosum esse ego statui, non vidit Boehner).

g. Cf. Burlaeum, p. 253: "Solutio. **Prima est duplex ex eo quod li 'omnes' potest teneri collective, et sic est vera et singularis; vel distributive, et sic est falsa et universalis.**" Regius 112vB: "Ad sophisma dicitur quod est multiplex penes secundum modum aequivocationis eo quod li 'omnes' potest teneri collective vel divisive. Si collective, sophisma est verum, et tunc non habet nisi unum singulare verum, scilicet illud in quo demonstrantur omnes apostoli dei coniunctim. Si li 'omnes' teneatur divisive, sophisma est falsum quia tunc denotatur quod quicumque sunt apostoli dei sunt duodecim."

teneri collective vel divisive. Si collective, sic est sophisma verum, et est sensus "omnes apostoli dei coniunctim sunt XII"; si accipiatur divisive, sic falsum, et denotatur quod omnes apostoli dei divisim sunt XII.

Tunc respondetur¹ <ad> probationem et improbationem.

Ad probationem dico quod sophisma est verum collective.

Ad improbationem quod est falsum divisive.

Aliter potest dici quod sophisma est simpliciter falsum, quia una est universalis cuius plures singulares sunt falsae.

<5> OMNE ANIMAL FUT IN ARCA NOE.

Suppono talem casum quod de quacumque specie animalium fuit unum singulare in arca Noe.

Probatur inductive: Leo fuit in arca Noe et capra et sic de singulis, ergo omne animal fuit in arca Noe.

<Improbatur:^h Omne animal fuit in arca Noe, omnis homo est animal, ergo omnis homo fuit in arca Noe;> conclusio et falsa, et non minor, ergo maior; et maior² sophisma; ergo sophisma falsum.

Improbatur sic inductive:ⁱ Omne animal fuit in arca Noe. Quaero "Aut omne animal quod est aut omne animal quod fuit?". Si omne animal quod est, sic est sensus falsus, quia tu es animal et tu non fuisti in arca Noe. Si omne animal quod fuit, sic est sensus falsus, quia tu fuisti et numquam fuisti in arca Noe.

<Ad sophisma ***>

Ad probationem. Quando dicitur "Leo fuit in arca Noe et bos et sic de singulis, ergo omne animal fuit in arca Noe", negatur consequens, quia non arguitur ab omnibus singularibus ad propositionem universalem, sed a singularibus quibusdam et quibusdam non. Et ideo inductio est insufficiens etc.

---

1. respondetur] respondi **C**, ut videtur.

2. maior et maior] minor et minor **C**.

---

h. Cf. Burlaeum, p. 253: "Improbatur sic. Omne animal fuit in arca Noe; omnis homo est animal; ergo omnis homo fuit in arca Noe. Conclusio est falsa, et non minor, ergo maior." Regius 113rA: "Improbatur sic: Omne animal fuit in arca Noe; omnis homo est animal, igitur omnis homo fuit in arca Noe. Haec conclusio est falsa, igitur etc."

i. Cf. Digbeianum, 128r: "Improbatur sic per modum quaestionis: Omne animal fuit in arca Noe, aut igitur omne animal quod est aut quod fuit? [aut igitur omne animal quod fuit] Sed non omne animal quod est, igitur omne animal quod fuit."

<6> OMNIS PHOENIX EST.

Probatur sic: Illa phoenix est et non sunt plures, ergo omnis phoenix est.

Improbatur. Hoc signum 'omnis' ad minus exigit tria appellata, id est tria singularia, et <non> habet nisi unum¹; ergo haec est falsa 'omnis phoenix est'.

Ad sophisma. Conceditur.

Et ad improbationem dicitur quod quamvis <non> habet nisi unum singulare² in actu, tamen habet plura in potentia etc.

<7> OMNIS PROPOSITIO VEL EIUS CONTRADICTORIA EST VERA.

Probatur sic: 'Homo est animal' vel eius contradictoria /22rB/ est vera, similiter 'deus est' vel eius contradictoria est vera, et sic de singulis; ergo omnis propositio vel eius contradictoria est vera.

Improbatur sic: Omnis propositio vel eius contradictoria est vera, omnis propositio vel eius contradictoria est falsa, ergo quoddam verum est falsum. Conclusio falsa, et non minor, ergo maior, et maior³ est sophisma, ergo sophisma falsum.

Ad sophisma dico^j quod est distinguendum secundum compositionem et divisionem. In sensu composito sic est sophisma falsum et omnes singulares sunt falsae in quibus demonstratur propositio per hoc pronomen 'haec', <ut> si dicatur "homo est asinus' haec propositio vel eius contradictoria est vera". In sensu composito est ille sensus "omnis propositio vel omnis⁴ contradictoria est vera", sensus divisus est ille "omnis propositio <est vera> vel eius contradictoria est <vera>", et isto sensu est una disiunctiva respectiva, cuius neutra pars est absoluta vera, sed una respectu ad aliam.

-
1. unum] unam C.
  2. unum singulare] unam singularem C.
  3. maior et maior] minor et minor C.
  4. omnis scripsi coll. Digbeiano] eius C.

---

j. Cf. Digbeianum, 133r-v: "respondendum est ad sophisma et dico eam esse distinguendam secundum compositionem et divisionem. In sensu composito cadit distributio super disiunctum totum, et sic est falsa, et est sensus "omnis propositio est vera vel omnis contradictoria est vera". In sensu diviso vera est et cadit distributio super alteram partem, et est sensus "omnis propositio est vera vel eius contradictoria. §Ad probationem. Quando arguitur "Haec propositio 'deus est' vel eius contradictoria est vera et illa et sic de singulis, igitur omnis propositio est vera vel eius contradictoria", dico quod quaelibet singularis est distinguenda secundum compositionem et divisionem. In sensu composito sunt multae verae et falsae. Illa propositio est vera in qua demonstratur propositio vera, ut 'deus est'; illa propositio est falsa in qua ponitur propositio falsa, ut 'tu es asinus'." Cf. praeterea Burlaeum, pp. 122 & 244.

Ad probationem. Quando dicitur 'haec propositio vel eius contradictoria est vera', dico quod quaelibet¹ singularis est distinguenda secundum compositionem et divisionem. In sensu diviso est quaelibet singularis accepta vera, sed² sic non probatur sophisma secundum quod est universalis, quia sensu composito sophisma est una universalis, sed sic dividendo singulares non probatur sensus compositus, quia tunc est una propositio universalis. In sensu composito est quaelibet singularis vera in qua demonstratur propositio vera, et quaelibet singularis est falsa in qua demonstratur propositio falsa.

Ad improbationem: maior et minor sunt distinguendae sicut sophisma.

<8> TU ES QUI<D>LIBET VEL DIFFERS A QUOLIBET.

Quod sit verum probatur per sua singularia, tu es hoc vel differs ab hoc, et illud et sic de singulis, ergo tu es qui<d>libet vel differs a quolibet.

Aliter probatur: Haec est una disiunctiva cuius altera pars est vera, ergo tota disiunctiva vera. Quod altera pars sit vera patet per exponentes illius; ergo sophisma verum.

Improbatur sic: Tu es qui<d>libet vel differs a quolibet, sed non es qui<d>libet, ergo differs a quolibet. Tunc arguitur ultra ex consequente: tu differs a quolibet, ergo tu differs a te. Prima consequentia patet a disiunctiva cum opposito unius partis principalis ad alteram partem principalem eiusdem.

Ad illud respondetur concedendo sophisma. /22vA/

Tunc ad improbationem. Cum arguitur "ultra ex consequente tu differs a quolibet, ergo tu differs a te", negatur ista consequentia, et causa est quia non contingit descendere nec ascendere, quia stat omnino immobiliter.³

<9> OMNE ANIMAL RATIONALE VEL IRRATIONALE EST SANUM.

Quod sit verum.

Supponitur ille casus quod de qualibet specie animalium sit unum sanum et aliud aegrum.

Isto supposito probatur inductive sic: Hoc animal rationale vel irrationale est sanum, et illud, et sic de singulis; ergo sophisma verum.

1. quaelibet] quilibet C.

2. sed] lectio incerta, fort. o(port)et P.

3. immobiliter] immobilis C.

Alio modo probatur sic: Aliquod rationale animal vel irrationale, quoniam¹ illud, est sanum, ergo omne rationale vel irrationale est sanum.

Improbatur sic: Omne animal rationale vel irrationale est sanum, omnis homo est animal rationale vel irrationale, ergo omnis homo est sanus. Conclusio est falsa est non minor, ergo maior², et maior est sophisma, ergo sophisma falsum.

Ad sophisma respondetur^k distinguendo de ly 'omne' eo quod potest distribuere totum subiectum vel partem subiecti. Si totum subiectum, sic est falsum, et ille est sensus "de omni animali rationali vel irrationali³ ita est quod illud est sanum" et ille sensus est falsus. Sed si distribuat partem subiecti, tunc est ille sensus "de omni animali rationali [[vel irrationali]] ita est quod illud est sanum vel de [omni] animali irrationali ita est quod illud est sanum", et ille sensus est verus.

Tunc ad probationem. Quando arguitur "Hoc animal rationale vel irrationale est sanum et illud et sic de singulis, ergo omne animal etc.", dicatur quod omnes singulares illius sunt distinguendae sicut sophisma.

Similiter a<liu>d argumentum ad probandum illud sophisma est distinguendum sicut praecedens.

Tunc ad improbationem. Cum arguitur "Omne animal rationale vel irrationale est sanum, omnis homo est animal rationale <vel irrationale>, ergo omnis homo est sanus, dicitur quod minor⁴ est distinguenda sicut prius dicebatur.

<10> TU SCIS QUODLIBET VEL NIHIL.

Quod sit verum probatur sic: Tu scis hoc vel tu non scis hoc et illud et sic de singulis, ergo tu scis quodlibet vel nihil.

Alio modo probatur sic: Aliquid dubitatur a te, ergo tu dubitas aliquid; sed quod dubitas non scis; ergo non aliquid scis; sed 'non aliquid' et 'nihil' aequipollent; ergo nihil scis. Tunc arguitur ultra: nihil scis /22vB/ ergo tu scis quodlibet vel nihil.

---

1. quoniam] qm vel qui C.

2. maior] mi(n)or C.

3. irrationali] irrationale C.

4. minor] vel maior C compendio ambiguo, m()or, usus.

---

k. Cf. Digbeianum 132r-v: "Ad sophisma respondeo et dico quod est distinguendum secundum compositionem et divisionem. In sensu composito cadit distributio supra disiunctum, et sic est falsa, et est sensus "omne rationale vel irrationale, est sanum"; et sic est falsa. In sensu diviso vera, et tunc cadit distributio super alteram partem, et est sensus "omne rationale, vel irrationale est sanum"; quia haec est una disiunctiva cuius altera pars est universalis et altera indefinita."

Ad oppositum arguitur: Haec est una disiunctiva cuius neutra pars vera, ergo disiunctiva falsa; et illa disiunctiva est sophisma, ergo sophisma falsum.

Ad sophisma respondetur negando, quia quocumque modo distinguatur est falsum.

Tunc ad probationem "Tu scis hoc vel non scis [vel non] <hoc> et illud et sic de singulis", negatur quia non sunt eius singulares.

Tunc ad illam probationem "Aliquid dubitatur a te, ergo tu dubitas aliquid, sed quod¹ dubitas non scis, ergo non aliquid scis", negatur consequentia, et tunc non procedit argumentum ulterius.

<11> OMNE VERUM ET DEUM ESSE DIFFERUNT.

Probatur sic: Hoc verum et deum <esse> differunt, et hoc, et sic de singulis; ergo omne verum et deum esse differunt.

Aliter probatur sic: Aliquod verum et deum esse differunt, et non est aliquod verum quin illud et deum esse differunt. Probatur, quia quocumque vero accepto illud et deum esse differunt, ergo non aliquod est verum quin illud et deum esse differunt.

Ad oppositum arguitur sic: Omne verum et deum esse <differunt>, deum esse est verum, ergo deum esse et deum esse differunt, quod est falsum; ergo illud ex quo sequitur, et illud est sophisma, ergo sophisma falsum.

<Reliqua desunt>.

II. Anonymi *sophisma solitarium*

ex codice Cantabrigiensi, Collegii Gonville & Caii 434/434: 23vB

HOMO EST SPECIES. Quod sophisma sit verum patet per Philosophum ubi dicit quod homo est species et animal genus.

Arguitur quod sophisma sit falsum, quia quicquid praedicatur de homine praedicatur de animali rationali mortali; sed species praedicatur de homine, igitur species praedicatur de animali rationali mortali; sed omne mortale est corruptibile, igitur species est corruptibilis.

Similiter arguitur sic: Quicquid praedicatur de definito praedicatur de definitione, sed species praedicatur de definito, igitur species praedicatur de definitione, +ergo igitur²⁺ <Reliqua desunt>

1. quod] quia C.

2. ergo igitur] lectio incerta; alia manus (ut vid.) igitur est bona probatio addidit, sub quibus, manu ei qua sophisma exaratum est simili, haec leguntur: Henricus de Inga()a vel Ingn()a.